

FÜGGETLEN LAPOK

Megjelennek minden nap.

Előfizetési ár:
egész évre 20 frt., félévre 10 frt., negyedévre 5 frt.
Beiktatási díj: 6-hasábos petit-sor 5 kr., bélyegdíj mindenbeiktatásért 30 kr.
A „nyilt-tör“-ben 4-hasábos petit-sor 20 kr.

Az előfizetési pénzek
s a lap kezelését illető minden tárgyak a kiadó hivatalhoz (Első magyar egyetemesi könyvnyomda, 3 korona-utca, 18 sz. a.) intézendők.
Bérmentetlen levelek el nem fogadhatók.

Uj előfizetés

FÜGGETLEN LAPOK további folyamára.

April-juniusi évnegyedre ..5 ft. — kr.
April-szeptemberi félévre 10 " — "
April-decz 3 évnegyedre 15 " — "
Egy hóra 1 " 70 "

A kiadó-hivatal,
3 korona utca 18. sz.

Pozsony husvét hetében.

Hosszú idő folyt le, mióta — tán sokak épülésére, önkönként — hallgatók. Vártam a fejlődések menétét, hogy magamat is némileg tájékoztassam saját lelkemben megerősödve nyitlak a tollhoz és írjak ismét.

Bevallom, hogy ki nem egykönnyen engedek részt a pessimismus iróniáinak, nem bírtam felhangolni kedélyemet jó kilátások magaslataig.

Nem kell tán említenem, hogy önkönként csak a kath. kérdésekről írok, mint exclusiv tárgyamról.
A mint láttam az országban terjedni az érdeklődést, minél több hang emelkedett egyes gyülekezetekben sürgetve a kérdés megoldását, minél példásabb mérséklet, illedelmesebb hang, egyértelműbb irány keletkezett, annál nagyobb nyomás nehezedék kedélyemre.

Istenem! fohászokodék, ennyi jóakaratot ignorálni, ily kedvező időt lehet-e elszalasztani bünhődés nélkül? Nem tagadhatja az ellenség sem, hogy itt a hívek tömege megtett minden telhetőt. Elutasította magától a hűg közöny vadját, szólott buzgósággal, szólott tisztelettel és mérséklettel, szólott még bizalommal is.

Igy volt ez 1848 előtt a politikában is.
Kértek alázattal, esdekeltek mérséklettel és tisztelettel, szóltak illemmel. Az engedmények szerény mértéke hálával köti a népet félszázadra az adományozóhoz. Süket fülekre talált a nép.

És midőn ütött az óra, eléálltak a követelők s dictáltak, s a ki adott valósággal, az ma is gyűlölet tárgya, a nép hálája a felé fordul, a ki vett, de nem adott semmit.

Miért nem akarunk okulni saját érdemeinken!
Nem feledem ugyan, hogy itt én az országos hangulat legélesebb szelvényében forgok, lehet; ennek befolyása is hat némileg lelkemre, de higgyék el önkön, érintkezésem melyebb felfogásu s öszinte jó akaratu emberekkel van, de épen ez éjt aggodalomba, midőn hallom kell, minő kérdésekkel foglalkozik ma már az értelmiség s a kétkedés mely határokig ragadta az elméket.

Hogy némileg tájékozassák önkön magokat, ime jelezem a gondolatok menétét:
Lehetetlen — így szólnak — hogy a polgári kormány be ne lássa, miszerint a politikai intézményeknek, melyeknek alapján áll, a társadalmi alakulásokban még ugyszólva semmi támasza nincs.

Midőn ily időszakban a nagyszerű bomlás folyamata beáll, senki sem áll elő az új tömörülés elélegésségre, hogy a dolgok új rendben megőrvja a társadalmat a teljes dissolutió következeiséitől, mindennek fluctuatióba kell jöni szükségkép.
Lehet-e, hogy kormányunk ne lássa, mennyire szükséges van egyesítési támpontokra, s ezek közt a leghatékonyabbak egyike: a catholicusok organisatiója.

Nem tudja a kormány, hogy a ki a dolgok új rendben a megfelelő áthelyezés és társadalmi átalakításon dolgozik, az tényleg hódol meg az új állapothoz.
Ellenben, ki az új szükséges átalakulások menétét gátolja, hátrálja vagy megakasztja, az tudva vagy nem tudva, a reactió vagy a forradalom számára működik.

És midőn sürdüni látják a kormányhoz a felszólalásokat a nélkül, hogy

annak látható nyomait felfedezhetnék, a reménytelenség vezet gondolataikat az egyház terére.

Képes-e — kérdik — a catholicismus a koreszmékkel kötött öszinte frigyben megifjodni? vagy berekesztvén diadalmasan az emberiség nagy harcát, melyben az anyagiság ellenében a szellem jogait kivívta, befejezte már missiójának külvonatkozásait?

Képes-e — így folytatják — az egykor fényes magyar egyház a frigyvet akként létesíteni, hogy mind a megifjodott állammal, mind Róma követeléseivel állásával ingadozás nélkül megférjen?

A keresztény cultura soha sem fogja megtagadhatni Anyját és születését; isteni szellem ennélfogva fenálland az időknek az ő teljességeig. De nem erőll van itt szó.

Midőn az ó világ óriás anyagisága ellenében a kereszténység oltalma alatt a roppant visszahatás megkezdődött, a szellemiség e harcában, mely az ellenkező véglet határáig ment, sok minden alakult, melynek nyomai korunkra is átszállottak.

Tekintve a magyar államot, az: újabb törvényei által az európai többi népek kulturái szövetésébe lépve, a külső eszmeáramlás minden behatásainak ki van téve, s nem jól ismernők hazánkat, ha azt hinnők, hogy az ellenállni bir intézményeknek, melyek a szabadság színeiben kórkövetelés gyanánt importáltak.

Az állam politikai áramlása ellenében minő állást veend a magyar egyház? megtartja-e régi jellegét, mely hol nem tilthat, megmenti lelkiismereti hűségét és meghódol a kényszerítésnek, de nem támad soha a törvény ellen, vagy sodortatni engedí magát a külföld példái által — mit nem hiszünk — mind ezt a jövendő deríti fel.

Igy okoskodnak itt a józabb elemek is. A kétkedés és kétségeknél csak a kath. nép tejes tevékenysége vethet véget, de én még azt is hiszem, hogy azon komoly eventualitások közepe, melyek az egyház egyetemére várnak, hazánkban egy jól rendezett kath. egyházi szervezet, mely az egyház szilárd állásának s szoros egységének példáját állítja elő, még más országok rendezkedésére nézve is nagy horderejű esemény és én szinte hajlandó volnék aláírni, mit a „Pesti Napló“-ban egyik értekező irt, miszerint ezen egyházi józan szervezkedésben nagyobb szolgálatot tennék a kereszténységnek is, mint mennyit Hunyady János óta tehetünk.

Pest, april 17.

Ha valahol, reform-kérdéseinknél érezzük leginkább az adathiányok nyomását. Sőt nálunk ma — és fájdalom, midőn épen legnagyobb szükségünk volna — két nagy horderejű hiány érezhető, mely tán egymást feltételezi.

Egyik az adatok hiánya, másik az élénk eszmecsere a megvitatás mulasztása, mely pontnál elmondhatjuk, hogy régi igen üdvös szokásainkból az idők mostohasága által kiforgatva, vissza többé helyezkedni nem bírnak.

Anglia és Magyarország voltak azon államok, hol a törvények az élet szükségéből merülve a legbevezetettebb megvitatáson mentek keresztül, mielőtt felirattak a törvény tábláira.

Angliában — mint nálunk — két hatalmas tényező — a sajtó és a gyűlekezetek — működtek, mint jól rendezett ellenállhatlan hadsereg, elavult eszmék, korhadó intézmények megdöntésében. Az állam fontos kérdéseit a sajtó terén megindítva Angliában népgyűlések elé kerülnek, melyek azon mértékben nyernek terjen és élénkségen, mig nagyszerű tüntetéseké fokozódnak, a mint akadályokra találunk.

Nálunk is a normális közélet éveiben a sajtó kezdeményezett és megvitatatta a pártok külön szempontjából a kérdéseket, azontul fogták fel a helyhatóságok gyűlései s így minden oldalról meghánvva a pártok küzdelmei átszűrődve alakult országos közvélemény a kérdések körül s a megoldás teljesen előkészítve lón.

Ez volt 1848 előtt. Azóta a hatóság

sági élet szünetelt, s az új generatio némileg az új elemek befolyása s változott törvények oltalma alatt még ritka helyen birta visszaállítani a régi tanácskozások méltóságát és vonzerejét.

Az előkészítés kötelessége ennélfogva jobbadán a napi irodalomra nehezedik. E kötelességet leginkább azon lapoknak kellene érezni, melyek tulajdonlag parlamentaris s kevésbé municipális hajlamuk, azaz a lapok élén a „Pesti Naplóknak“.

De épen ez a „P. Napló“ leggyöngébb oldala. Nem csak hogy az eszmék kezdeményezésében elől nem jár, de a mit a többi lapok már ungtig vitatnak, ahhoz is kivételesen szól s annyira foghegyről néha, hogy alig bírjuk magunkat tájékozni a kérdés iránti nézeteiről.

Ezer a teendők, minden átalakításra vár, s a napi sajtónak a hosszú szünetét, mig a delegatio alatt az országgyűlés szünetelt, arra kell vala használni, hogy a számméltúli rendezendő kérdéseket sorozza, megoldásukat élénk eszmecsere indításával előkészítse.

Kiválólag a többség organumának kelteti kell érdeket és érdekltséget sok tárgyak iránt, kijelteni a megoldás helyes módozatait, figyelmeztetni a kormányt egy és másik égető kérdésre.

Ez által adhat a többség lapja irányt az összes irodalom működésének, s teheti a napisajtó eljárását áldásossá, előkészítheti a véleményeket nemcsak az országgyűlésen, de az országban is.

S ezt jobbadán csak a „P. Napló“ teheti sikerrel. Ha valamely kérdést szőnyegre hoz, már kényszerülve vannak a többi pártlapok hozzászólni, mert a többség közlönye szólott. Most olvasunk a többi lapokban függő kérdések iránti kezdeményezéseket, de azt látjuk, hogy abból élénk megvitatás nem keletkezik, legfőkébb alkalmul veszi a másik lap, hogy alkalmasabb tárgy hiányában maga is szóljon a kérdéshez, még azt is minden vonatkozás nélkül a másik lap által mondattakra.

Azt, ki a napi sajtó mai eljárását elfogulatlan bírálja, algha tagadhatja, hogy az organizáló működésének tiszteltelen elhanyagolta. És ebben a felelőség nagyrészt a „P. Napló“-ra hárul. Fog-e a passivitas organuma, mely a világ legmozgalmasabb korszakában uralomra jutott hazánkban, az új helynek megfelelő állást foglalni, azt mi nem mondhatjuk meg, annyit azonban mondunk, hogy a passivitas folytatásának kárait érezzük eddig is s érezni fogjuk mindinkább.

Régebben hozott törvényeinket, mikor azzá váltak, értette az egész ország, annyit foglalkozott vele a nemzet, hogy minden részleteiben már kimerített és ismert volt.

Most támadnak apró codexek, minő a tavalyi, s egy év múlva is a megalkotott törvények körül forog a harc, most fejtegetjük, most magyarázzuk, most védjük a külön felfogások tévesztéseit, szóval semmikép sem vagyunk tisztában. Még a minap olvastuk a vádat a „P. Napló“-ban, hogy a delegatio baloldala nem tudta, mi tartozik s mi nem tartozik a delegatio köréhez.

Ezt, megengedjük, lehetett tactica s kozjogi törvények complexusában, melyre idő sem volt minden részleteiben megvitatni.

De mi ugy látjuk, hogy ezen eljárás a törvények alkotásában nálunk rendszerré kezd válni, azaz mi minden kérdéssel a megoldás alatt kezdünk megismerkedni, s részleteit utána vitatjuk meg.

Ez még Angliában is hiba és baj volna, ha ott tennék is, hol pedig nem municipiumok a végrehajtók. Nálunk pedig, hol a végrehajtás helyhatóságok által kezeltek, a törvények előleges megvitatásának mulasztása nemcsak káros, de veszélyessé is válhatik.

Ezen eljárás közben leginkább csudáljuk a kormány közönyét e tárgyban. Ha bizonyos lényeges kérdések előre minden részleteikben megvitatattak, s a kérdés részletei körül is megalakult az országban bizonyos közvélemény, csak is ugy válhatik könnyűvé a kormány

nak a kérdésekben bizonyos: z ország várakozásának megfelelő tájékozást nyerni, s ugyszólva kész dolgot kezébe venni.

Hozzá járul még ehhez egy, nem csekély nyomatéku körülmény is. Fontos kérdéseinkhez szól ma az összes fővárosi és vidéki irodalom. Ez által a különböző pártszínezeti és külön vidéki felfogások tarkasága áll elő, mely a nézpontok változatosságában és sok adatokban megbecsülhetlen anyagot hord össze a józan megoldás sikerére.

Itt van például előttünk a megyerendezésének sarkkérdése: minő emekből legyen az új megye összeállítandó? itt a választási törvények átdolgozása.

Ezen az egész nemzet életére kiható kérdések megoldása az ajtó előtt s mit tett eddig a napi sajtó ezen kérdések tisztázására. Megindult a „Századunk“ utána kétszer felidézte a „Hazánk“ végre egyszer foghegyen megszólalt a „P. Napló“, de oly szükre össze zsugorította a kérdést, hogy csak a választási módozatáról szól.

Ily előzményekből nem alakulhat megnyugtató törvény, hanem megterem az új codex, s aztán kezdődik a küzdelem — izgatás a törvényhozás és kormány ellen.

A vaspályák és a mezőgazdaság.

A vaspályák elterjedése rövid időközben minden mezőgazdasági viszonyokat gyökeresen átalakít. Ezáltal az emberiség mezőgazdasági élete oly lényeges fordulathoz közeledik, minőnél nagyobb szerűt aránylag kurtá időben az emberi fejlődés története nem mutathat fel.

Ha csak magát a termelést vesszük is szemügyre, a vaspályák roppantul kiterjesztik a vásárt, és kétségtelen, miszerint aránylag a piacoktól legtávolabb fekvő vidékeknek és legsúlyosabb árúknak előnyére szolgálnak.

A vaspályák terjedés természetesen következik az, hogy a gazdát egyszerre kiragadja kényelmes elszigeteltségéből és természetfoglalásának kis körét beláthatatlan távolságra terjeszti. Egyszerre kiegészítő eleme lesz a gazda egy roppant terű földön termelő egyetemnek, melynek minden viszonyai reá közvetlenül visszahatnak. Szorgalmának eredményét nem az dönti el, hogy állnak az árak az őt környező vidéken, de mikint alakul a világvásárlás az árkelet, azon nagy világon, melynek közlekedési közösségébe bevonatik.

Hogy mind ez a mezőgazdasági tevékenységet sokké fokozza, igen természetes, sőt kényszerűleg eredményezi, hogy a termelő szellemi tehetségeit és erélyét megfeszítse, s mindinkább kifejtse.

A vaspályák e befolyását a mezőgazdasági viszonyokra leginkább megértették a német földön, s meghódolva ez elutasíthatlan körülményeknek, emberül vinnak a gazdasági fejlődés létkérdésében. A helyi tapasztalatok és szokások szük keretéből, a hagyományok nyűgéből utat tört magának a német gazda a tudomány magaslatáig, ez és a tapasztalat egyesülnek a mezőgazdaságot azon országok színvonalán tartani, melynek közösségébe vonattak.

Továbbá a vaspályák a mezőgazdasági termelésnél egy új factort toltak az előtérbe: a termés szállításhéret, melyet a termelő ezentul soha sem mellözhet számításában. A vaspályák árszabályzata érinti nemcsak a pályatársulat érdekeit, de egyiránt a termelő és fogyasztót is, mennyiben az eladási s vételi árnak választhatlan részét képezi.

Végre a helyi viszonyok, egy vidék szük keretében előforduló események megszűnnek gazdaságunkra döntő befolyással lenni. Hazánkban a magyar termékek gyűlpontja Pest szabja azon vidékekre nézve a termékek árát, melyek vasuti kapcsolatába jutnak, Pesten pedig az árt az európai conjuncturnak alakulása szabályozza. Ez által helyezi magát azon mértékben mindinkább súlygyenbe a termékek ára az országban, minél inkább terjednek a vasuti összeköttetések.

Hogy a vaspályák által a kivitel fokozódik, az természetes, de midőn ez történik, ehhez nem kevesebb figyelemreméltó észrevételnek ez:

Ha ánk mezőgazdasági iparunk állásához aránylag ma sokat exportál. Ez jobbadán a nagy gazdaságok termelésének tulajonható, minthogy ezek termelnek aránylag nagyobb feleslegeket, mint a kis gazda.

Azonban a kis gazdák kezében is még annyi legek és közfeldek léteznek, melyeket lassankint a jövedelmezőbb termelés fog

szükségkép elfoglalt, s általában hazánkban még kül-és belterjesen annyi emelkedés és gyarapodás lehető a termelésre nézve, hogy mezőgazdaságunk feleslege még mindig nagy marad.

Minthogy népünk aránytalanul nagyobb része termelő, mezőgazdaságunk feleslege még sok i cig külföldre lesz utalva fogyasztókat szerzeni, s termékeit elárutani.

Ebből következik, hogy a hazánkbeli mezőgazdaság még jó ideig van kényszerülve emelkedésének s fejlődésének forrását a kivitelben keresni, s annak erejét a kivitel nagyságában mérlegelni.

Azonban ne feledjük soha, hogy midőn a mezőgazdaság erőkifejtésének és felvirágzásának mérlege a kivitel lón, ez mindig s mindenütt a bekövetkező hanyatlásnak volt előpostája. Mert a föld termékeinek folytonos kiszállítása kellő visszapótlás nélkül a trágya-anyagokban szüktségkévetkezteti a talaj kimerülését. Példa erre Sicilia, Egyiptom és legközelebb Amerika.

Ez okból hazánk érdekében áll: minden erőnköl odahatni, hogy a belföldi ipar terjesztése s felvirágzása által magunknak itthon teremtsünk fogyasztókat, mi által egyedül tehetjük azt, hogy a föld ismét visszanyerje anyagokban azt, a mit tőle fokozott termelésben elvontunk.

És hazánk jövőjére annyi jelentőséggel bír, ily tekinteteknél áll elő ismét a vaspályák kiépítésének roppant fontossága; s ezek közt kiválólag a kérdésben forgó vonalok.

Csak azt fejtethi ki kellőleg a hegyvidékek iparképességét, ha a térföld élelmi szerkeletben gazdasága olosó és biztos közlekedés által megnyílik előtte: viszont, ha a tüzéloben gazdag hegyvidéki olosóvá teszi a térföldön a mozgóat erő anyagát — a tüzélob — és képesíti a termelő térföldet, hogy a termékeinek csak már feldolgozott készítményét küldje piacra, a korpát, olajpogácsát és hulladékokat visszaadja a földnek, s ez által fenntartsa talaj erejét.

A felvidéki már létező ipar-telepeket is, melyek termelő hazánkban valódi szemefénye, egyedül olosó s biztos vaspálya közlekedések sebes kifejtése mentheti meg a hanyatlástól.

TÖRVÉNYHOZÁSI ROVAT.

A képviselőház mai ülését tudósítva berekesztéséig Kálmán megválasztási ügye foglalta el, kit az igazoló bizottság, miután az emelt vádakat alaptalanoknak találja, igazolandónak tart. Csiky Sándor kívánatára fölolvastatnak a megsemmisítési kérvény, és a 3 tagu vizsgáló küldöttségnek jelentése. Ez megelőzőleg elnök bejelenti Deszó Szaniszló Bihar megye Tenke vá. kerül. képviselőjének megbízó levelét.

Lónyai M. pénzügyminiszter beszéde a képviselőház apr. 19 iki üléséből.

T. képv. ház! Mielőtt magáról a költségvetésről részletesen szólnék, méltóztatassanak megengedni, hogy némelyeket előzetesen megemlítek s mivel ez által előadásom kissé hosszabbra nyúlik, hátor vagyok a t. ház figyelmét előre kikérni.

Mindenek előtt be kell vallanom, hogy ámbár az államkötségvetés s közterhek iránti törvényjavaslatok elkészítésénél a legjobb akaratot s megfeszített szorgalmat igyekeztem kifejteni, még is a munka, melyet az összes ministerium nevében terjeszték elő, tökéletlen s hiányos, hasonlítva azt más alkotmányos államok költségvetéseibe, sőt hasonlítva azon költségvetésekhez is, melyek ezután fognak a m. országgyűlés előterjesztetoi. Mentségül szolgáljon azonban, hogy e körülmények, melyek közt ezen költségvetés készült, egészen kivételesek, — s még másutt tört uton haladhat a pénzügyminiszter s előtte multak s rendes idő tapasztalatai állanak, addig nekünk uttöröknek kell lennünk. De másként is kivételes állás volt az, melyet elfoglalni a kötelesség parancsolt. Ha visszagondolok a mult év első napjaira, midőn újra felvéve a megszakadt előleges értekezletek fonolatát, a nagy felelőséggel járó teendőkre vállalkoznunk kellett, megvallom, hogy miután teljes öntudatával bírtam a pénzügyi tekintetben is nehéz teendők szakadatlan sorozatának, bizonyos merészség kellett hozzá, hogy gyenge vállaimra vegyem a penzügyekkel járó nehéz gondokat. De erőt adott azon remény, mely oly fényesen igazolva lett, hogy a t. ház méltányolni fogja a helyzet nehézségeit, s megadja, az átmeneti korszakra való tekintettel, a rendkívüli felhatalmazást, melyet nem személyeinkért kértünk és fogadtunk el,

nanem hazánk ügyében, melyet a hűség egész odaadásával szolgálunk. Egyhangulag, pártkülönbség nélkül szavazta meg a törvényhozás az országos határozatot, és a XVIII. t. cikklet, melyek ezen felhatalmazást tartalmazták.

Hasonló bizalommal kérek elnézést az előterjesztés hiányaiért, s hiszem, hogy elnézést bizonyára fogok találni a t. ház előtt, a kire hivatalom kedletén az átmenet s átvétel nehézségeinek legyőzése várt, kinek rendkívüli orvatossággal és nagy vigyázzal kellett eljárnom, hogy e nehézkes gépezet, melynek vezetése reám nézett, minden fennakadás nélkül mozgásban tartassék.

De mindenképp feltétlenül mentő-gemtil az, hogy azon időt, melyet az adó reformok s az állam költségvetés gondos előkészítésére kívántam volna fordítani, melyet a birodalom két fele közötti nagyfontosságú nemzetközi szerződések megkötésénél előkészítőleg, később pedig az országos küldötségekkel s a delegációkkal együtt működnie kellett elöltennem.

Mielőtt elmondanom azon főbb elveket s azon irányzatokat, melyek az államköltségvetés egybeállításánál vezettek, legyen szabad még két tárgyat megemlítenem. Az egyik inkább formakérdés, de mint minden, mi ezen első tárgyalásra vonatkozik, fontos, mert előzményt képez és a jövőre nagy fontossággal bír, a másik tárgy a mult 1867-ik évi pénzügyi eredményről szóló rövid jelentés.

A forma kérdés arra vonatkozik, hogy mikép tekintse a törvényhozás a budget — s mikép a pénzügyi törvényeket? A miniszterium hivatkozva az 1848. IV. törvények 6-ik pontjára, ugy az 1867. X. törvényekkel, mely mindkét törvényben költségvetés iránti határozatról s nem törvényről van szó, azon nézeten van, miszerint az évi költségvetés országos határozat által állapítandó meg. Ennélfogva a költségvetésről nem terjeszt elő törvényjavaslatot, de különös határozati javaslatot sem, miután átvizsgáltván és végleg megállapítván az előterjesztett költségvetés egyes tételei, a határozat a tisztelt ház által fog meghozatni, a főrendek hozzájárulásával s felségének felterjeszténi, s azután mint országos határozat közhírré tétetni.

Más tekintet alá jönnek a közterhekről szóló törvények: ezek törvényjavaslat formában tárgyalandók, s ő felsége által szentesítendők, és érvényben maradnak mindaddig, míg más törvény által meg nem szüntettetnek, vagy módosítottak, vagy míg az idő, melyre hozattak, le nem telt.

A pénzügyi törvények szerkesztése tekintetében a miniszterium az előadott viszonyoknál fogva nehéz helyzetben van, mert midőn minden más alkotmányos országban a létező pénzügyi rendszer századok óta fejlődött, nálunk ezeltől 19 évvel rendelet útján egyszerre hozott be; alkotmányos országokban törvények léteznek, itt a pénzügyi rendszer több mint ezer kormányrendelet s rendeletek magyarozatán alapszik, melyeknek egy része még érvényes, más része újabb rendeletek által eltöröltetett. Mitán alkotmányos fogalmink szerint az adókra nézve is törvény szükséges, de másrészt kellő idő arra nem volt, hogy az új törvényeknél más gyökeres reformokat lehetne életbe léptetni, az előterjesztendő törvényjavaslatok, az adók kezelésére nézve létező rendeleteket ideiglenesen törvényesíték s jelenben azon intézkedések hoztunk ezen t. javaslatokban indítványba, melyek a közbizalmat nevezetesen onkítása nélkül az adózókra nézve a teher viselést könnyebbíték s a pénzügyi kezelést egyszerűsíték s az államjövédelmet biztosíták.

Gondoskodtam még arról is, hogy azon számtalan rendeletek, melyek az adókra vonatkoznak, egy rendszeres s könnyeben érthető egészbe, kimerítő törvény alakjában összeállítsanak. Ezen munkát rövid idő alatt lenné képes a t. ház előterjeszténi, azonban annak részletes tárgyalása valóban lehetetlen. Célt csak úgy lehetne érni, ha a t. ház azoknak átnevezés egy bizottságra, p. az általános pénzügyi bizottságra bízna, s annak véleménye alapján egészben a törvényben leendő ígatását vagy törvényes erőre való emelését határozna el minden részletes vita nélkül.

Ezen utóbbi módok az lenne az előnye, hogy annak nyomán mind a pénzügyi hatóságok, mind a t. hatóságok, ugy a magánosok is a létező adó rendszer iránt magukat kellőleg tájékozhatnák.

Egyébiránt, ha az első egyszerűbb módot méltóztatnak is választani: a fennálló szabályok gyűjteményét, közteljeségemnek fognám ismerni a t. házzal, s a pénzügyi bizottsággal közölni s rendelet útján közhírré tétetni.

Ezen csak a főbb reformokat s könnyítéseket magukban foglaló, valamint a gyakorlatban létező egyéb rendeleteket ily ideiglenesen törvényesítő t. javaslatok a következők:

1. Törvényjavaslat az egyenes adókról;
2. " " a bélyeg s illetékek valamint a díjak tárgyában;
3. Törvényjavaslat a dohány jövedék iránt;
4. Törvényjavaslat a szesz adóról, mit

egyébiránt már az apr. 2-án tartott ülésben szerencsém volt benyújtani;

5. Törvényjavaslat a cukorgyártás, megadóztatása iránt;
6. Törvényjavaslat a serfőzés megadóztatása iránt;
7. Törvényjavaslat bor s hus fegyaszási adóról;
8. Törvényjavaslat az arany s ezüst arszerek finomsági tartalmának ellenőrzése iránt.
9. Törvényjavaslat a lotteria iránt;
10. " " a függő adósságok ellen őrzéséről;
11. Törvényjavaslat az állósított állam-adósságról;
12. " " a közterhek behajtásáról;
13. A jövedék iránti t. javaslatot.

Egy 14-ik t. javaslatot is terjesztett a t. ház elé, mely szerint addig is, míg a beterveztett t. javaslatok tárgyalatván, törvényerőre emeltetnének, a közterhek iránt gyakorlatban lévő szabályok május 1-ső napján tul is érvényben maradnának.

A második tárgy, melyről szólni kívánok, mielőtt az előterjesztett államköltségvetés elemzésére átmennék, a mult 1867. évi pénzügyi kezelésre s annak eredményére vonatkozik.

Minden budget csak úgy tárgyalhatók észszerűen, ha szem előtt tartatnak a mult évek valóságos eredményei mind a bevételekre, mind a kiadásokra nézve.

Magyarországnak első küllön pénzügyi kezelési éve volt a mult év, azonban annak eredményét elő nem terjesztettem, miután a mult évben a végeredmények még a fennállott legfőbb számvevő szék által könyvezettek s az összeállítások még kezeimhez nem jutottak.

Folyó év elseje óta azonban önállóan működik a m. központi könyvelési osztály; annak belrendezése akköp vitetett keresztül, hogy az év eltelte után legfőbb fél év alatt a számadások rendszeren összeállíthatók legyenek. Azonban a m. pénzügyminiszterium kezénél lévő eddigi adatok alapján, már azon kedvezőbb eredményt jelenthetem, hogy a 1867. évi költségvetés előszámításában felvett bevételek összesen vége az előszámításon alól nem maradtak, hogy a belgazgatási kiadásoknál a takarékosan jártunk el, hogy az előszámított kiadás s valóságos felül nem multa, sőt azon alól maradt; hogy azon összeg, mely ezen költségvetésben az ország saját költségén felül a közös kiadásokra felvettetett, át lőn szolgáltatva, sőt ha tekintetbe vesszük a birodalom másik fele számára tett dohányvásárlásokat, tartozásunkon tul is mentünk; mi a végleges lezámlálás alkalmával a m. pénzügyi igazgatás javára fog beszámítani.

To' ábbá azt is jelentetem, hogy a jelen év három első hónapja alatt a közös pénzügyminiszternek átszolgáltatót összegek kétségkívül tesznek annyit, mennyi a delegatiónk által megállapított összegek — és az állam-adóssági évjáradék havi illetékének megfelelő.

Végre meg kell jegyezmem azt is, hogy a földterhermentesítési szelvények és sorsolási összegek kifizetése minden legkisebb fennakadás nélkül és kellő pontossággal teljesítettek. Mindezt teljesíteni nem csekély feladat volt, ha tekintetbe venni méltóztatnak, hogy a pénzügyi kormányzatot mult évi mart. 10. vettem át tíres pénztárral, midőn a január és február havi bevételek, az előszámításoknál sokkal csekélyebbek voltak, tehát azokat később pótolni kellett, ámbár a jövedelmek azon tul is egész az aratás bevételeg az előszámításon alól maradtak és a mellett az év legnagyobb részében a pénzügyi kezelés azon nagy részt hazai nyelvünkben nem értő tisztviselők által volt kezelve, s a hivatalos nyelv behozatala nem kis nehézséggel járt, hazánkban azok száma igen csekély volt, kik szakismerettel és gyakorlattal bírtak, csak lépcsőzetesen lehetett újabb erőket alkalmazásba venni; — ha tekintetbe vesszük, hogy a megyei rendszer behozatala folytán a hatóságok részéről, kevés kivétellel, a pénzügyi igazgatás nem reszesült a szükséges támogatásban, s végre a mult idők természetes hagyományja még folyton él és még most is, habár talán kisebb mértékben létezik, melynélfogva a közbizalmat szantszándékos onkítása, sőt megkárosítása vétkes esekelménynek nem is tartatik. Pedig alkotmányos uton megszabott közbizalmat szantszándékos onkító a törvény ellen cselekszenek, de legalább is annyira bünos esekelményt követnek el, mintha csalást követtek volna el bármely magányos ellen. — Mindamellett, hogy a pénzügyi vezetés alkalmával azonnal besztintetem az adóknak az utóbbi években általában gyakorlatban volt katonai végrehajtás alkalmazását.

Azonban az esz' özlött eredmény öszinte jószándék és lankadatlan szorgalom mellett sem lett volna elérhető, ha isteni gondviselés oly bő mértékben áldását nem árasztotta volna az alkotmányos önállás újászületésének első esztendőjére, a földmívelő munkásságának gyümölcsöszre, s ha a jó terméshez kedvező árak és kivitel is nem járultak volna.

Megemlítvén az átmenet nehezségeit a mult évi pénzügyi igazgatás eredményeit, — áttérnek magára a f. é. költségvetési javaslatra.

Engedje meg a t. ház, hogy ez alkalommal elmondjam azon elveket, melyek a költségvetés összeállításánál vezéreltek mind a lényegre, mind a formára nézve.

Mi ellenben, midőn új állam gazdalkodást kezdünk, először határozzunk meg önmagunk a közterhek, rendeljük el a hová fordítást, tehát: az első budget megszavazása által fektetjük le első alapját a magyar államháztartásnak. Mint a magánosok életében gyakran elhatározó az első lépés, a kiindulási pont: ugy a nemzetek életében is minden az iránytól függ, melyet az a választónál vesz. Teljes öntudatával kell tehát birni azon célnak, mely után törekszünk, mulasztatlan kötelesség éretten megfontolni minden teendő intézkedéseknek most és idővel nyilvánuló következtéseit, az esztendő horderéjét, s ha egyszer tisztában vagyunk az iránt, mit: karunk, akarunk kell az minden erőnkkel, következtetesen és állhatatosan.

Hiányos lenne előterjesztésem, ha ezen első költségvetésnél, mely ugyan még valószínűleg csak átmenetnek mondható, csak csúszóját foglalja magában mindannak, amit a jövő és az azt követő években elérni lehet, — mely idő alatt minden szükséges reform már határozott kifejezést nyerhetett, — ha el nem mondanám azon főbb elveket, melyeket éret megfontolás után nemcsak irányadóknak, de nélkülözhetetleneknek tekintek: a t. ház fog a felett határozni, helyesek — életképesek és észszerűek-e azon irányelvek, melyekre fektetném a nemzet egész gazdasági állambiztosítást és ez által megvetetni alapját egy virágzó anyagi jólletnek.

Bizonyára sokan lesznek, kik a közterhekre nézve teendő javaslataimra el fogják mondani, hogy jobbat, kedvezőbbet, kevésbé terheset kívántak volna életbe léptetni. Magam is ezt óhajtottam volna, mert elméletileg tekintve, tagadhatatlan, hogy minden adórendszer közt legjobbat az, a mely a legcsekélyebbet terhet rója az adózókra, de mint minden államnál, ugy nálunk is, nem az a határozó, a mi elméletileg a legjobbat, hanem a mi a létező és adott viszonyok közt a legcsekélyebb és leginkább elviselhető.

A cél, melyet a költségvetésnél rendes viszonyok közt, tehát a háború esmétél kivéve elérni kell, mindenképp felett a súlygyen az államháztartásban; köznyelven elmondva, hogy mindenki-e termen kívül is megérthetése: ne adjunk ki többet, mint bevehettünk, azaz: ugy állapítsuk meg kiadásainkat, hogy azok egyensúlyban legyenek, azaz egyenlők legyenek bevételeinkkel, tehát: ne legyen deficitünk, ne legytünk arra szorulva, hogy rendes kiadásunkat hitel útján fedezzük, az az adósságot ne csináljunk s ez által azon sikamlós térre ne lépünk, melyen magánosoknál, ha rendes évi szükségletük egy részét hitel útján kénytelenek fedezni: többé alig lehet megállapodás, teher teher után szaporodik, miglen mint hógolyó mentében mind gyorsabban növekedve, az anyagi jólletét temeti el.

Ezen elv szigorú keresztülvitelle, kivált kezdetben, bizonyára áldozatokba fog kerülni, bizonyos önmegtadást igényel és nélkülözéssel fog jónni. Ennek azonban alája kell vetni magunkat nemcsak azért, mert az az előrelátó, józan pénzügyi politika követelménye, mert ez feltétele anyagi megerősödésünknek; de követnünk kell ezen egyelőli helyes utat azon nagy horderéjt erkölcsi eredményért, mely az által éretik el, ha bizonyosságot adjuk annak, hogy a magyar nép, mely eddig harezias önfeláldozó vítétségéről, hazafiaságáról, ősi törvényei és alkotmányához hű ragaszkodásáról volt ismeretes, melyért tírni, kitartani, s mindent áldozni képes volt, midőn alkotmányos önállását visszanyeri, midőn első alkalommal van hivatala saját s háztartását berendezni: óvatosan és előrelátólag renndezi be, saját államháztartását; békeidőben kettőtizedet munkásságra — ha kell — s nélkülözésekre is kész; elakarla és tudja viselni a jelen terheit, mert jól tudja és belátja, hogy a pillanatnyi könnyítés csak a jövőnek könnyelmű zálogbavetése által lenne elérhető, hogy ez által az adósságszálalás sikamlós terétől tartja magát távol, mely végre is előbb-utóbb a nemzet anyagi romlására vezetne. Meg vagyok arról győződve, hogy azok, kik ellenkező tanácsot adnának, — a nemzetnek rossz tanácsadó lennének, — mert melyik tanácsadó tanácsa helyesebb, — melyik inkább követni való?

Az-e? ki pillanatnyi könnyebbülés szerzése mellett a deficit megőrkítést hozván be, zálogba veti a jövőt azért, hogy a jelent kötelessége teljesítésétől elszakítsa, — vagy az, ki — habár munkát, szorgalmat és nélkülözést követel, — de jobb jövőt biztosítani képes.

Az egyensúly a bevételek s kiadások közt, — minden jól rendezett magánháztartásnál még arra is kell törekedni, hogy kevesebbet költünk, mint jövedelmünk, hogy mostoha évekre legyen megakartitva bizonyos fölösleg, — hogy a vagyoni állapot folyton gyarapodjék, — tehát a bevétel felesleget mutasson: — a jól rendezett államháztartásban azonban, nem szabad adó utjá n

többet követelni, — mint a megnyitott a rendes kiadások fedezése igényel, miután minden forint, — mely a közterhek fejében követeltek, — a magánosok nélkülözését foglalja magában, — nélkülözést saját szük-ségeiknek fedezésénél, — vagy megakartitások tételével, hasznos beruházások eszközésével. Mentül több marad meg az évi keresményből az adózók kezében, annál virágzóbb lesz az állam, annál tetemesebb lesz a tökéérték gyarapodása, — tehát annál nagyobb mértékben nevededik az állam anyagi ereje, s ezáltal a öképeessége. — Fonák pénzügyi rendszer lenne az, mely a rendes kiadásokon felül gyűjtene pénzalapot, mivel a nép anyagi jólletének folytonos gyarapodása az állampénzügynek legnagyobb biztosítéka, — a vagyoniag előremenő s gyarapodó honpolgárok kezében gyűjtött érték a legjobb biztosíték a vész idejében; mert s a mai hadviselési rendszer mellett, midőn csak nagy költséggel lehet védelmi vagy támadó háborút viselni, csak a vagyoni állam életképes, mely saját öfenntartása végett könnyen meghozhatja a szükséges áldozatokat; míg egy szegény s anyagiag stülédő állam minden természetes vítétsége mellett is, gazdagabb szomszédok ellenében magát megvédeni képes alig leend; tehát: — ha valaha, a mai korban el lehet mondani, — hogy a vagyon ad erőt és hatalmat még védelmi tekintetben is.

Az anyagi felvirágzásnak tehát első és nélkülözhetlen feltétele, a súlygyen az államháztartásban. De másrészt hasonló nagy fontosságú elv szerint a közterhek egy nemet sem szabad oly mértékig fokozni, hogy az által a gyarapodás akadályozva legyen, — azaz a közterhek soha magát a töké, — de mindig csak a jövedelem egy részét terheljék.

Hogy ezen kettős célt, — ugymint az államháztartásban a súlygyent, a tökéérték nem apaszása, de gyarapodása mellett, elérhesük, — az életbeléptetendő pénzügyi rendszernek a következő 3 eszközt kell nézetem szerint alkalmazni: a kiadások minden nemeinél, s így a közigazgatás minden ágánál a legszigorúbb takaréksőség. — Megállapítani azt, meddig lehet menni a takarékságban, nem nehéz feladat. Egy, még anyagilag ki nem fejtett, — mondhatni szegény nemzetnél, melynek nagyok terhei, — mely még csak most kezdi berendezni állami létét, — minden fölösleges költség, — vagy fénytűsz, menthetlen pazarlás; — más rész az azonban, a takarékság nem mehet tul azon határon, melyen túlhaladva, maga a cél, — mely végett a kiadás igényeltetik, — celszerűen el nem érhetnék.

A másik hasonló fontosságú eszköz, a közterheknek oly rendszert állítani fel, — és következtetesen, — és lépeszetesen keresztül vitni, — mely szerint az adók sulya lehetőleg igazságosan osztassék szét, — s azok kezelésével oly rendszabályok alkalmazásának, melyek folytan egyrészt az adózók által beszolgáltatót összegből a lehetőleg legtöbb folyjon be az államköltségének fedezésére; — másrészt a behajtási mód lehetőleg kiméletos legyen és végre mindenki egyaránt teljesítse az állam iránti teherviselési kötelességét, a többi adófizetők túlterhelésével senki ki ne vonhassa magát a tömegesen megszabott kötelességet alól, ezek folytan az államjövédelmi kulforrások rendezettek, jól és bizton jövedelmezők, igazságosan, lelkiismeretesen és kellő takaréksággal kezeltek legyenek.

A harmadik eszköz: az anyagi jóllet fejlesztésére megtenni mindent, mit csak lehet, — nemcsak az által, hogy gondoskodjék az állam mindazon hasznos beruházásokról, — melyek az anyagi és szellemi megerősödést előmozdítani képesek, — hogy segítsen ott, — hol a magános munkásság segíteni nem képes, — teremtetleg hatni a közlekedési eszközök szaporítása, — a hitelintézmények előmozdítása és rendezése, az iparnevelés terjesztése, — a közbizalom biztosítása, a törvénykezés rendezése és belnyugalom fenntartása által, de egyszersmind engedjen szabad fejlődést a magánmunkásságnak, hogy mindezen tényezők közreműködése folytán évről évre könnyebbüljön azon teher, melyet viselni kénytelenek vagyunk, hogy ezen mostoha viszonyok sulya alatt létezett ország, mely pedig a gyors anyagi felvirágzás minden tényezőivel bír, végre méltó helyet foglalhasson el az európai nemzetek sorában; — mire fötényez az államháztartásnak a súlygyen megállapítása, — és jövőben is szigorú keresztülvitelle, — s erre ismét — mint mondtam — három eszköz vezethet: — a takarékság, adoreform, — és mentől szélesebb mérvben eszközölt hasznos beruházások, (Helyeslés.)

(Folyt. köv.)

Államköltségvetés a magyar korona országai részére 1868. évre.

I. Rész. Államkiadások.

Rendes szükséglet. I. Legfelsőbb udvar-tartás 3,100,000 ft.
II. Ö Felsége kabinet irodája 36,400 ft.
III. Közös ügyek. Közvetlgyi költségek 22,048,000 ft. Későbbi nyugdíjak 400,000 ft.
IV. Államadóssági járulék. Kamat és

törlesztési járulék 32,425,000 ft. Kezelési költség 402,000 forint, összesen 32,827,000 ft.
V. Országgyűlés. Főrendi s képviselőház; bizottmányok 946,000 ft.
VI. Miniszterelnökség. Elnökség 75,000 ft. Sajó és Földes osztály 25,500 ft.
VII. A Felső személye körüli miniszterium. Miniszterium 86,500 ft.
VIII. Belsőügyminiszterium, központi igazgatás 321,500 ft.

Erdélyország kormányzata: kormánysszék 112,000 ft, tartományi bizottság 13,000 ft, földterhermentesítési alapigazgatóság és igazoló bizottmányok 59,000 ft, összesen 184,000 ft.

Megyék, kerületek, székek 6,875,000 ft, városok 500,000 ft.
Általános közigazgatási költségek: Egész-ségügyi kiadások 460,000 ft, szállházi kiadások 12,500 ft, lelezek kiadások 8,400 ft, tébolydai kiadások 125,000 ft, közbiztonsági kiadások 147,000 ft, csendőr beszállásai kiadások 35,200 ft, csendőr lakantya fenntartása 2000 ft, törzsek költségei 24,000 ft, rablók elfogatásairól díjak 6000 ft, ragadozó állatok eljétséérti díjak 5,800 ft, életmentési díjak 2,500 ft, nemzeti színház segélyezése 54,000 ft, lövészeny 33,600 ft, végyes kiadások 10,000 ft, ősszeg 926,000 ft, saját bevételek 57,000 ft, marad 899,000 ft.

Nyugdíjak: Központi igazgatás 4000 ft, földterhermentesítési alapigazgatóság 45 ft, fenálló közigazgatási hatóságok 537,000 ft, fenálló erdélyi tartományi számvéveség 8000 ft, fenálló urbéri törvénysszékek 14,000 ft, fenálló megyei számvéveségek 890 ft, fenálló kényszerdolgház 65 ft, összesen 564,000 ft.

IX. Pénzügyi miniszterium. Központi igazgatás: Miniszterium 394,000 ft, számvéveségi közegek 486,000 ft, összesen 880,000 ft.
Országos pénzügyi igazgatás: Pénzügyi igazgatóságok Horvátországban és Erdélyben, adóbizottmány Budapesten, pénzügyi s adófelügyelőségek, ideiglenes telekzet és zágrábi számvévesztály 1,118,000 ft, országos főpénztárak 855,000 ft, fős és adóhivatalok 1,122,000 ft, pénzügyorság a lovas határról 1,323,000 ft, pénzügyi ügysszégek 145,500 ft, határvámhivatalok (nyugdíjak) 71,000 ft, összesen 3,865,000 ft, bányás s erdészeti akademia Selmeczbányán 61,000 ft, egyenes adók beszedési költsége 10,000 ft, fogyasztási adók 134,000 ft.

Jövedékek kezelési költsége. Sójövedék 832,000 ft, dohányjövédék 584,000 ft, sorsjáték 169,000 ft, összesen 1,585,000 ft.

Illetékek kezelési költsége: Bélyeg 48,500 ft, díjak és jogilletékek 9300 ft, ut és hidvám 220 ft, fémjelzés 8000 ft, összesen 68,000 ft.

Allamvagyon, nyugdíjak: Vezető pénzügyi hatóságok 289,895 ft, pénzügyorság 120,000 ft, országos pénztárak 31,500 ft, adóhivatalok 174,000 ft, pénzügyi ügysszégek 15,000 ft, telekzet 6000 ft, egyéb pénzügyi hatóságok 60,000 ft, a fenálló közigazgatási ágak egyikéhez sem tartozó nyugdíjak 71,000 ft, fogyasztási adó 4500 ft, bélyeg 1000 ft, ut és hidvám 105 ft, összesen 773,000 forint.

X. Közmunka és közlekedési miniszterium, központi igazgatás 251,000 ft, államépítészeti hivatalok 281,000 ft, utépítés: kezelés 78,500 ft, fenntartás 1,803,000 ft, összesen 1,881,500 ft.

Vízépítés: kezelés 31,500 ft, fenntartás 138,000 ft, összesen 169,500 ft.

Nyugdíjak: állampépítészeti hivatalok 67,000 ft, utépítés 5000 ft, vízépítés 1000 ft, összesen 73,000 ft.

XI. Földmívelés, ipar és kereskedelmi miniszterium, központi igazgatás 158,000 ft, gazdasági czélok és tanintézetek: a gazdasági különféle ágának emelése 56,000 ft, keszthelyi gazd. tanintézet 13,000 ft, debreczeni gazd. tanintézet 16,000 ft, Hradeken felállítandó földmívelés iskola részére 1000 ft, összesen 86,000 ft.

Bányakapitányságok 60,000 ft, földtanintézet 24,000 ft, posta (hiány) 10,000 forint, távirda (hiány) 72,000 ft, rév- és tengeregységügyi szolgálat 27,500 ft.

Nyugdíjak: központi igazgatás 2000 ft, bányakapitányságok 12,000 ft, rév- és tengeregységügyi szolgálat 7000 ft, összesen 21,000 ft.

XII. Vallás és közoktatásügyi miniszterium. Központi igazgatás 239,000 ft, egyházi czélok: gör. kath. egyház 11,000 ft, ágostai hitvallásu evang. egyház 30,000 ft, helvét 58,000 ft, görög keleti 80,000 ft, összesen 278,000 ft.

Tanulmányi czélok: tankerületi főigazgatóságok 21,000 ft, iskolai tanácsosok 4000 ft, tanintézetek fenntartása és segélyezése 235,000 ft, ösztöndíjak és egyéb tanulmányi kiadások 69,000 forint, kegyuri s vegyes kiadások 1000 forint, összesen 310,000 ft.

Köznevelődési szüksegletek: népnevelés 200,000 ft, különféle nemzeti intézetek segélyezése s tudományos czélok előmozdítása 50,000 ft, összesen 250,000 ft.

Nyugdíjak: központi igazgatás 2200 ft, tankerületi főigazgatóságok 1700 ft, iskolai tanácsosok 6300 ft, tanintézetek és egyéb nyugdíjak 3800 ft, összesen 14,000 ft.

XIII. Igazságügyi miniszterium. Központi igazgatás 223,000 ft.

Országos törvénykezés: hétszemélyes tábla 255,000 ft, királyi táblák 295,000 ft, váltófeltörvénysszék 48,000 ft, erdélyi feltörvénysszék 2800 ft, királyi közbizdó hivatala 27,500 ft, kerületi táblák 92,500 ft, megyei törvénysszékek (Erdélyben) 54,000 ft, I. bíróság váltófeltörvénysszékek 153,000 ft, kerületi bányabírósságok 25,000 ft, sajtóbírósságok 26,000 ft, fegyintézetek 630,000 ft, szükseglek a bíróságok új szervezésére 120,000 ft, összesen 2,240,000 ft.

Telekkönyvezés 160,000 ft, nyugdíjak 300,000 forint.

XIV. Honvédelmi miniszterium. Központi igazgatás 59,000 ft, újonozás 11,000 ft, katonai menések, gazdaságok és csődbírós depots 432,600 ft, nyugdíjak 10,000 ft.

XV. Horvát tórszági kir. udvari cancellaria. Központi igazgatás 67,000 ft, közigazgatás: helytartótanács 82,000 ft, földterhermentesítési alapigazgatóság 3,500 ft, megyék kormányzata 355,000 ft, országgyűlés 45,000 ft, általános közigazgatási költségek 130,000 ft, összesen 615,500 ft.

lankormány a belpolitika kérdéseiben, mutatják azon törvényjavaslatok, melyeket az ország kamarái eléterjesztett alkotmányos közreműködésre.

A nép szellemi és politikai képzettségének elmozdítása és emelése, az anyagi jólét megalapítása és fejlesztése, az egyén szabad mozgásának és az országban létező tesztelt elemek növelése, az ország ellentámasztási erejének megerősítése a cél, melyeket a kormány maga elé állított és minden erejéből elérni törekszik. Ezen törekvés nyíltsága és kétségbevonhatlansága dacára a bajor vámparlamenti képviselők választásakor, valamint az újabb idő egyéb alkalmainál a nép különböző rétegei sajnálatos homályban látták az államkormány felfogását és nézetét. A kir. kormány tudja, hogy ezen jelenség mindenekelőtt a ferdtésben gyökerezik, mely pártzajokra feyverül szögél és bőven alkalmazhatók. A kormány nem hallgathatja el, hogy saját hivatalnokai egy részének magatartása is hozzájárul ehhez.

Bismarck gróf közölnye következő megjegyzéssel kísérte a programot: E programmal szemben azon örvendetes helyzetben vagyunk, hogy tökéletes helyesléstünk fejhezjutott ki. A szerződések loyális teljesítésének megengedése, minden nemzeti politikai visszataszítása, elismerése annak,

hogy Bajorországnak összekötése az Éjszakkal Bajorországra nézve szükségesség, ezek oly mozzanatok ezen állam külpolitikáját illetőleg, melyek a legszebb reményekre jogosítanak fel. Es az is, mi benne a belpolitikáról mondatik, oly irányban halad, melynek végpontja elérhető. Délnyugot Németország államai közt Bajorország nagyságánál fogva határozottan az első helyet foglalja el és így azon óhajunkat hisszük kifejezhetni, hogy ezen program a württembergi és hesseni kormányoknál bár csak szintén találja oly örvendetes előismerés; ha hasonló alapelveket nyilvánítanak ezen két államban, ez is a kedélyek megnyugtatót eszközölné és tájékozást szolgálna a félrevezetett hivatalnokoknak.

Egyesült-Államok. A Johnson elnök ellen viselt pört márc. 30-án folytatták. A tárgyalást ez nap Butler ur hosszabb beszéddel nyitotta meg, melyben az elnök beszédeit idézvén, kimutatta, hogy az elnöknek nincs joga a congressus cselekményeitől megtagadni a törvényszerűséget. A senatus 31 szavazattal 19 ellenében Chase főbíró a pör egész tartamára azon joggal ruházta föl, hogy határozza meg a pör eljárását, a tanúk illetékességét stb. Wade alelnök, kinek activ részvétele ellen a pörben kifogás tételét, mert a

pör kimenetele őt, mivel Johnson leendő utódja az elnökségben, személyesen igen közelről érdeklí, mint választóinak képviselője mégis részt vehetett benne.

A vád emelői praecedensek által, melyekben a köztársaság elnöke a hivatal tartására vonatkozó törvény szerinte eszelekedett, kimutatták, hogy az elnök a törvény érvényét mindig elismerte. Továbbá kimutatták, hogy Thomas tábornok a hadügyminiszterium általadását forma szerint kívánta.

Wade életrajzát már egyszer röviden közöltük olvasóinkkal, most több adat lévén előttünk, szükségesnek tartjuk előbbi közleményünket némileg kiegészíteni Benjamin Franklin Wade, az északamerikai nagy köztársaság mostani alelnöke, ki, miután Johnson elítélését bizonyosnak mondhatni, hihetőleg nemsokára elfoglalandja mint elnök a washingtoni „fehér házat,” melyben a köztársaság elnöke lakni szoktak, szintugy mint két elődje, Lincoln és Johnson, oly férfi, ki alacsony állásból vergődött föl a legmagas polczra.

Wade alelnök s leendő elnök 1800-ban született október 27-én, Massachusetts állam Springfield városában. Apja forradalmi katona volt s részt vett az Egyesült-Államok szabadsági harczában az angol uralom ellen. Telen át a fiatal Wade iskolába járt, nyáron

pedig családja szegénységénél fogva mezei munkába kellett szegődnie. Midőn öregebb lett, télen iskolamesterkedett, nyáron pedig szintugy mint Lincoln Abraham, a pusztákon s az erdőben kereste kenyerét. Egy ideig mint napszámos ácsot és dolgozott az Erie-csatorna építésében elfoglalt munkások közt. Midőn a husz évet meghaladta elhatározta, hogy nyugaton fog szerencsét próbálni. Ohio állam Ashtabola városában látjuk őt viszont, hol jót tanult s hol még most is hazája van. 1835-ben Ohio állam államügyészévé választotta.

A politikában a whigpárt szélső bal oldalához, vagyis a rabzoltság elűrlését kívánó abolitionistákhoz csatlakozott. Ezek őt 1837-ben Ohio állam senatusába választották. 1849-ben a törvényhozó testület a senatus harmadik birájává választotta. 1851-ben Ohio állam a szövetségi senatusba választotta, 1857 és 1863-ban újól. Hivatali ideje mint szenator épen 1869-iki márc. 4-ig terjed még, azután Thurman demokrata fogja őt követni. Mily magas tekintélyt szerzett magának Wade több mint 16 éves szenatori pályáján, már abból is kitűnik, hogy a senatus köztársasági pártja tavaly épen Johnson Andrást letételnek lehetőségére való tekintetből választotta a senatus elnökévé, tehát a köztársaság alelnökévé. Mindjárt a szövetségi tanácsba való

belépte után Wade nemzetre szóló nevet szerzett magának mint a szabadságpárt egyik legbátrabb előharczósa, mely párt akkor még a senatusban igen csekély volt.

A büszke déli aristokratikus szenatoroknak minden alkalommal ellentállt érellyes, természetes jelleme egész nyíltságával. 1852-ben a rabzolgafozdóság gyalázatos törvénye ellen szavazott, csak öt társával. A polgárháboru alatt azon köztársasági államfőriak közé tartozott, kik mindjárt elejétől kezdve szilárd szemmel fölmérték a helyzet egész borzasztó komolyságát s elszánt, semmi elővíssza nem riadó politikát kívántak. Sőt ő néha elvesztette türelmét Lincoln lassúsága miatt. Az utolsó évek forró politikai küzdelmei között is Wade mint a szabadság védője tűnt ki. Egyszersmind ő ment amerikai földeinek közönséges furca balmézetétől. A jámboroskodók és vizivókhoz neki semmi köze. A nativismus ellen mindig harczolt, ellenben szószólója volt a nők szavazási jogának. Éveinek dacára Wade testben lélekben friss és egészséges. Tiszta magánjelenéről még leghevesebb ellensége is nagy tisztelettel szólnak.

Kiadó-tulajdonos és felelős szerkesztő: ZOVÁNYI J. MIHÁLY.

HIRDETÉSEK.

Igen fontos új találmány.

A f. cz. gyapju-termesztők és kereskedőkhez!

A külföldi és tengerentúli jól mosott és kezelt gyapju a rendszeren mosott és kezelt hazai gyapju árt oly annyira sújta, hogy a hazai gyapju-termesztés és kereskedés jövőben csak úgy lehet előnyös, ha a gyapju-termesztés és kereskedés a vevőket meggyeri. A dívatódó jühmosás (szállítás) azonban legelőbb igyekezni daczára gazdálkodóknak mely ritkán sikerül. Ezen nagy baj megszüntetése végett albitottak már is a jűvő nyírásra elvitálják a jühbundák tisztítását mindenütt a jűszághelyen az általuk felhált jühbunda mosás" által, melyvel az eleven jühmosás (szállítás) és annak számtalan hajai mind elesnek, minthogy a birkék természetesen piszkosok és nyírtnak, a lenyit gyapjubunda a boltyoján és hasonló szeméttől megtisztítván, kis kézi mosógéphe (pléh bundartó) tételik és egy általunk feltalált a gyapju előnyös növényi felolvasztó folyadék segítségével minden viz vagy kunai a kének a gyapju-vari ériketése nélkül — hűtőhözre és tisztára a leg-nyírdobbi idő alatt megmoshatk, úgy hogy a gyapju és azok szálsomagtai temeségek fekvésükben, és a jüh bunda egészen szeszelt és se (hálförmeje) sértetlenül megmaradnak végre a szálszabó megcsarítván és az egyes bundák osztatlyoztatván, a gyapju alkalmas zsákokba külön csomagolhatk.

T. rendelőink számára készek vagyunk próbamossást teljesíteni és e szerint a fomsásért jűtállni. A mosásdíj a mód és a felolvasztó szer után minden bundánál 4 kr. az első és négy kr. a második nyírásnál. A mosogépek csak nálunk rendelhetők meg, áruk egyenként 20 ft. melylyel egy személy naponként 150—200 bundát moshat. Rendelőinknek körülményes utasítást küldünk.

Elvállalunk a t. kereskedők és termesztők mindenféle rosszul mosott boltyojájnos és homokos gyapjukat az említt tisztítás végett itt és a vidéken. F. évi március 23-án gyapju-mossó-intézetünk Pesten városrészében, az állatkert mellett, 1536. sz. a. megnyitottott és szivesen elvállalunk próbamossásra a jühbunda tisztítását hozzánk beküldendő piszkos lenyit jühbundákat. Megrendelések intézendők albitottakhoz Pesten, Dorotyá utca 4. sz. a.

Hécsői Adolf és Társa.
Bizonnyitvány.

Hécsőy Adolf ur gyapjubunda mosási újabb módszerét a 1867. évi 49-ik számú gazdasági lapokból értesítvén, 1868. évi mártius 3-án Hécső mezővárosában 20 db különféle korú és nemű, a természetes szenyben lenyitott gyapju bundákkal — számos részvevők jelenlétében — kísérletet tevén arról bizonyosságot tesszünk, hogy ezen gyapjubundák 18—20 fokú meleg vízben 13 percz alatt a Hécsőy Adolf ur által felfedezett mosóporral tiszta fehérségűvé mosattak.

Kelt Hécsőn 1868. évi márt. 3-án.
Spech Lajos s. k.
kálcsosi érseki uradalmi igazgató.
Simig Rezső s. k.
főkápt. urad. tisztartó.

HÉTSEY-féle

gyapjumosó készülékek.

HÉTSEY'sche Woll-Vliess-Wasch-Apparate.

Kádak a mosópor felolvasztására.

Viztartó a gyapju beáztatására.

Viztartó a gyapju tisztogatására.

Viztartó a gyapju kiöblítésére. Szivattyú a viznek egyik tartóból a másikba való átbocsátására.

A víz kisajtolása a gyapjuból.

Die Woll-Vliess-Wasch-Anstalt

von

ADOLF HÉTSEY & Comp.

befindet sich in Pest, Stadtwaldchen neben dem Thiergarten Nro 1536.

Asztalok a gyapju kiszáritására.

HÉTSEY ADOLF és Társa

gyapjúmosó-intézete

Pesten a városrészben az állatkert mellett, 1536. szám alatt létezik.